

Walker Larson: Pět fází totalitarismu

- CZ24 News | 15. června 2022

USA: By Walker Larson: Obavy z rostoucích totalitních tendencí v USA v letech 2020-22 vzrostly. Jak blízko jsme ale skutečně totalitnímu státu? Jak takové režimy historicky vznikaly a jaké jsou varovné signály? Tento článek na tyto otázky odpoví na základě zkoumání totalitních režimů v osmnáctém a dvacátém století a vzorce, podle kterého se dostaly k moci.

Obavy z rostoucích totalitních tendencí v USA v letech 2020-22 vzrostly. Jak blízko jsme ale skutečně totalitnímu státu? Jak takové režimy historicky vznikaly a jaké jsou varovné signály? Tento článek na tyto otázky odpoví na základě zkoumání totalitních režimů v osmnáctém a dvacátém století a vzorce, podle kterého se dostaly k moci.

Fáze 1: Nespokojenost a reptání

Každý nový řád vzniká na troskách starého.

Ti, kdo chtějí nastolit nový režim, musí využít nespokojenosti se stávajícím stavem nebo ji vyvolat. Jakkoli mohou ti, kdo touží po novém uspořádání, opovrhovat starým řádem, nemohou toho dosáhnout, aniž by využili nebo vyfabrikovali podobný postoj ve veřejnosti. Pak se jako řešení těchto problémů jeví revoluční totalita.

Například vláda teroru v revoluční Francii nezačala krví, ale chlebem. V letech 1715 až 1800 se počet obyvatel Evropy zdvojnásobil, což způsobilo nedostatek potravin mezi Francouzi. Mnozí Francouzi nesnášeli rostoucí centralizovanou moc krále. Kromě toho myšlenky "osvícenských" myslitelů vyvolávaly revoluční nálady. V neposlední řadě byla francouzská vláda kvůli mnoha válkám v 18. století masivně zadlužena a zvyšovala daně i u šlechty.

Právě tato utrpení a obavy spolu s machinacemi tajných společností (které přiznal markýz de Rosanbo na zasedání Poslanecké sněmovny 1. července 1904) vedly k revoluci a totalitní jakobínské vládě. Vláda teroru nastala po pádu krále a "antického režimu" (ancien régime), kterého revolucionáři dosáhli částečně kvůli problémům a utrpení francouzské společnosti před revolucí.

Bolševická revoluce v Rusku v roce 1917 – která nastolila totalitní režim tak krvavý, že by vedle něj vláda teroru vypadala jako pouhá rudá kapka v kbelíku gilotiny – se řídila podobným plánem. Bolševičtí komunisté využili utrpení ruského lidu k revolučním účelům. Co to bylo za utrpení? Ruský lid ztratil důvěru v cara Mikuláše II. a jeho vládu, v Rusku žily neklidné etnické menšiny a špatně vybavené a vedené ruské armády prohrávaly s Němci v první světové válce. Neúspěchy Ruska ve válce vedly k demoralizaci a rozvrátily hospodářství. V lednu 1917 došlo k výpadku dopravy do měst jako Petrohrad, což způsobilo nedostatek potravin a pohonných hmot a nakonec i nepokoje.

Nedlouho po nástupu bolševismu v Rusku se Adolf Hitler během Výmarské republiky zapojil do činnosti nacistické strany. Bojující poválečné Německo kypělo nespokojeností.

Versailleská smlouva byla tvrdá: Od Německa se očekávalo, že přijme plnou odpovědnost za válku, zaplatí Spojencům obrovské odškodné, vzdá se velkého množství území, nebude mít žádnou armádu,

kteřá by stála za řeč, a bude pod dohledem spojeneckých vojsk.

V letech následujících po válce a smlouvě německá ekonomika silně utrpěla, mimo jiné hyperinflací. Když Německo nesplácelo některé své závazky, obsadila francouzská a belgická vojska nejbohatší německou průmyslovou oblast, Porúří, což Německo ještě více zbídačilo a jeho obyvatele rozzlobilo.

Fáze 2: Falešný spasitel a první revoluce

Poté, co totalitář identifikuje nespokojenost lidu a apeluje na ni, představuje se jako spasitel. Ve druhé fázi totalitní revolucionář provede dramatickou změnu, aby "vyřešil" problémy a nespokojenost z první fáze.

Aby našla řešení dluhové krize, svolala francouzská vláda generální stavovské shromáždění, aby králi poradilo, co má dělat. Třetí stav si rychle nárokoval plnou vládní moc jako "Národní shromáždění". Národní shromáždění chtělo vypracovat novou ústavu, která by změnila charakter vlády a řešila nespravedlnosti. Po dobytí Bastily se rolníci na venkově vzbouřili proti svým pánům. Národní shromáždění prohlásilo feudalismus za zrušený a zavedlo Deklaraci práv člověka a občana. Popravou Ludvíka XVI. 21. ledna 1793 skončila první etapa revoluce. Po královraždě vzniklo obrovské mocenské vakuum. Různé skupiny se snažily tuto díru zaplnit, ale nakonec novou revoluční vládu ovládli jakobíni – radikálové.

V ruské revoluci využili bolševici potravinových nepokojů, které začaly počátkem roku 1917. Když se armáda začala stavět na stranu bouřících se dělníků, místo aby obnovila zákon a pořádek, car Mikuláš věděl, že je vše ztraceno. Dne 2. března 1917 abdikoval (a později byl zastřelen). Bolševiky vedený Petrohradský sovět rychle převzal kontrolu nad post-carovým Ruskem. Jejich heslo – Mír, země a chléb – k nim jako ke spasiteli přitahovalo mnoho vystrašených a rozhněvaných lidí. Ve dnech 6. a 7. listopadu provedli převrat, který nakonec svrhl prozatímní vládu.

Počáteční nástup nacismu v Německu byl méně krvavý, ale podobně založený na mesiášských slibech. Nacistická strana, která využila rozhořčení v Německu v důsledku Versailleské smlouvy a celosvětového hospodářského poklesu v roce 1929, získala na velikosti a vlivu. V listopadu 1923 se nacisté pokusili o násilný převrat, ale neuspěli, a tak se obrátili k legálním prostředkům, jak získat kontrolu nad vládou. Díky Hitlerově obratnosti v oblasti propagandy získávala nacistická strana počátkem 30. let stále více hlasů. Nakonec se stala druhou největší politickou stranou v zemi. V této době byl Hitler požádán, aby ho prezident Paul von Hindenburg jmenoval kancléřem, s čímž Hindenburg v roce 1933 souhlasil. Nejednalo se o násilnou revoluci, ale neúspěšný pokus z roku 1923 ukazuje na násilné tendence strany.

Fáze 3: Cenzura, pronásledování, propaganda a konec opozice

Ve třetí fázi již pominuly počáteční otřesy z fáze 2. Starý řád byl zásadně změněn a nyní začínají reagovat různé síly. Nastupující totalitní vláda čelí mnoha nepřátelům, často označovaným jako "kontrarevolucionáři" nebo "extremisté". Nový řád zde musí ve svých počátcích bojovat o získání větší moci a udržení té, která byla získána. Proto se pouští do boje s nepřáteli prostřednictvím cenzury a perzekuce.

Jakmile získali vládu nad svými zeměmi, prvním krokem totalitářů, jako byli Hitler a Vladimír Iljič Lenin, byla cenzura opozice a propaganda. Každý z těchto totalitních vůdců také získal kontrolu nad školstvím a disponoval tajnými policejními jednotkami, které monitorovaly a dokonce zabíjely každého, kdo byl označen za nepřítele. Další strategií bylo zakládání mládežnických organizací, které měly občany od útlého věku indoktrinovat státní propagandou a odtrhnout jejich loajalitu od rodiny nebo náboženství. Po nástupu těchto režimů k moci bylo náboženství téměř všeobecně pronásledováno.

A nakonec Hitler a Lenin po nástupu k moci postavili mimo zákon (ať už de iure, nebo de facto)

všechny politické strany a názory kromě svých vlastních. Totalitáři vytvářejí systém jedné strany, který si často udržuje fasádu demokracie.

Fáze 4: Krize

Fáze 4 připravuje cestu k tomu, aby totalitní vláda získala úplnou kontrolu nad těmi, kteří jí podléhají. Skládá se z krizového momentu, který může být buď skutečnou hrozbou, nebo falešnou vlajkou, která zdánlivě ohrožuje národ.

V roce 1793 se Francouzská revoluce nacházela v krizovém bodě. Obránci starých pořádků povstali ze všech stran, aby potlačili nové pořádky. Rakouská a pruská vojska obklíčila Francii, zatímco vendéeské rolnictvo se bouřilo proti revoluční vládě a armádě. A tak se vláda ve jménu “veřejné bezpečnosti” rozhodla přijmout tvrdá opatření proti všem nepřítelům revoluce. A tak samozřejmě potřebovala větší kontrolu. To byl úkol Výboru veřejné bezpečnosti a ten netrpěl žádnými skrupulemi ve svých metodách.

Dne 3. srpna 1918 byl Lenin po projevu v jedné továrně postřelen. Zatímco se zotavoval v nemocnici, napsal svému podřízenému: “Je třeba tajně – a naléhavě – připravit teror.” A tak se stalo. Tím byla zahájena vládní kampaň masových vražd a zatýkání, kterou historie zná jako rudý teror. Jako vždy byla zdůvodněním těchto činů “mimořádná situace”, kterou naznačoval pokus o atentát. “Radikálové” a “kontrarevolucionáři” byli údajně “před branami” a bylo nutné použít krajní opatření, aby se s touto bezprostřední “hrozbou” vypořádali. Tak zněla rétorika. A tak je to vždycky.

Hitler také používal “výjimečný stav”, aby ospravedlnil svá represivní opatření. Dne 27. února 1933 vzplál Říšský sněm. V reakci na to ministr vnitra Herman Göring nařídil razii v komunistických ústředích, údajně kvůli důkazům o pobuřování a komunistickém spiknutí s cílem zaútočit na veřejné budovy. To byl podle Hitlera signál k převzetí úplné kontroly. Dne 28. února kabinet zrušil svobodu slova, shromažďování, soukromí a tisku. Té noci bylo zatčeno kolem čtyř tisíc lidí. Tato “krize” s obvyklými řečmi o bezpečnosti a potírání hrozeb předznamenala nástup totality v Německu.

Fáze 5: Čistky, genocida a totální kontrola

Totalitní vláda využívá krizi ze čtvrté fáze jako záminku a přebírá absolutní kontrolu nad životy svých občanů. Režim překonává nepřátele z etap 3 a 4. Začíná brutálně prosazovat svou “utopii” a ideologii na obyvatelstvu. V této fázi jsou také páchána největší zverstva na obyvatelstvu, protože odpor proti totalitnímu režimu byl potlačen. Lidé jsou bezbranní a demoralizováni. Mezi režimem a jeho oběťmi nestojí nic. V této fázi dochází k masovému zabíjení, kdy režim likviduje všechny zbývající nepřátele a zároveň se snaží kontrolovat každý detail života občanů.

V posledních fázích Francouzské revoluce získal Výbor veřejné bezpečnosti diktátorské pravomoci, aby porazil každého, kdo se postavil proti revoluční vládě. V letech 1793-94 zlikvidoval CPS konkurenční revoluční skupiny a poté přijal zákon, který pozastavil právo občanů na veřejný soudní proces nebo právní pomoc a porotě dal pouze dvě možnosti – osvobození nebo smrt. Výsledek byl děsivý: v celé Francii bylo zatčeno tři sta tisíc podezřelých, sedmnáct tisíc jich bylo popraveno a přibližně deset tisíc jich zemřelo ve vězení nebo bez soudu.

Nebylo to však nic ve srovnání s rudým terorem a čistkami Josefa Stalina. Pokus o atentát na Lenina strana využila jako ospravedlnění pro intenzivní pronásledování svých nepřátel. Oběťmi se staly desetitisíce lidí, jak o tom pojednává kniha Richarda Pipesa *The Russian Revolution*. Leninovo dílo však bylo pouze předstupněm Stalinových “čistek” politických nepřátel. Historici se rozcházejí v názoru na to, kolik lidí Stalin zabil, ale odhady dosahují až šedesáti milionů.

Odhady počtu lidí zabitých Hitlerem a jeho nacistickou stranou se rovněž liší. Podle amerického Muzea paměti holocaustu je to sedmnáct milionů, ale jistotu má jen Bůh.

Kromě provádění masových vražd se zavedené totalitní režimy snaží kontrolovat každodenní život prostřednictvím opatření, jako je cenzura, propaganda, kontrola zbraní a vnitřní pasy.

Spojené státy v roce 2022

Směřují Spojené státy k totalitě? Zde přecházíme od faktů ke spekulacím – riskantní záležitost. Odpověď není jednoznačná. Pokud se však vyvarujeme přehánění, můžeme provést některá užitečná srovnání.

- Využily některé síly v USA skutečných nebo domnělých problémů v zemi k vyvolání nespokojenosti a dokonce násilí? Smrt George Floyd a s ní spojená tvrzení o systémovém rasismu v roce 2020 vyvolaly násilné a ničivé nepokoje. Ty se naštěstí uklidnily, ale podobně jako v předsovětském Rusku přetrvávající napětí kolem rasových menšin nadále hrozí dalšími sociálními nepokoji. Tyto nepokoje by mohly zesílit, pokud se v příštích měsících a letech naplní předpovědi o nedostatku potravin a rostoucí inflaci.
- Představila se nějaká osobnost nebo skupina jako spasitel s řešením našich problémů, které bude vyžadovat omezení práv jednotlivce? Je napadána svoboda shromažďování, svoboda projevu, právo na spravedlivý proces nebo náboženská práva? Vlády po celém světě využily pandemii koronaviru k ospravedlnění rozsáhlého omezování osobní svobody, včetně omezování svobody shromažďování, uzavírání náboženských center a cenzury informací nebo názorů, které se stavěly proti oficiálnímu kovidovému příběhu a diktátu. Mnozí z těchto veřejných činitelů se prezentovali jako “odborníci”, jejichž silová opatření byla “nezbytná” pro “veřejnou bezpečnost”. Subjekty, jako je Světové ekonomické fórum, a mnozí světoví lídři nadále diskutují o potřebě “velkého resetu”, částečně jako o reakci na “hrozbu” koronaviru. Tento reset zahrnuje vše od přepracování zdravotnických systémů a vzdělávání až po zavedení očkovacích pasů. To je nám předkládáno jako “záchrana” před kovidem a dalšími nebezpečími, včetně rasismu.
- Zažíváme v USA nějakou cenzuru? Jsou naše mediální zdroje nezávislé a objektivní, nebo vynucené a kontrolované? Jak ukázal nedávný debakl Muska a Twitteru, velké technologické společnosti nesou odpovědnost za to, že v posledních letech stále pravidelněji cenzurují určité informace a názory, a to zejména konzervativní hlasy.
- Žijí USA v systému jedné strany? Pokud můžeme říci, odpověď na tuto otázku zní ne. Pokud jsou však tvrzení o volebních podvodech hojně se vyskytujících od voleb v roce 2020 pravdivá a tyto podvody zůstávají nenapraveny, žijeme fakticky v systému jedné strany, protože jedna

strana si může udržet moc neomezeně dlouho pomocí nezákonných prostředků. To je však podstatné kdyby.

- Jsme svědky masového zatýkání nebo masového zabíjení? V současné době jsme zjevně nepokročili do páté fáze masového zatýkání a zabíjení, ačkoli údaje o nežádoucích reakcích na vakcínu proti kovidu jsou znepokojivé. Přesto tyto údaje, i kdyby byly přesné, s konečnou platností neprokazují, že za těmito zraněními a úmrtími stojí záměr nebo totalitní režim. Přesto si myslím, že by tato možnost neměla být zcela vyloučena.

Na závěr je třeba uvést ještě jednu poznámku. Ačkoli existují znepokojivé podobnosti mezi trajektorií USA a výše uvedenými historickými příklady totalitarismu, musíme se vyvarovat jak extrémů alarmistického fatalismu, tak hvězdného popírání. Na jedné straně jsou události posledních několika let v naší zemi chmurné. Na druhé straně však dějiny nefungují jako stroj a ve hře je mnoho faktorů. Netvrdím, že znám budoucnost, a nevěřím v historický determinismus. Nakonec to, zda Spojené státy směřují k totalitě, nebo ne, záleží do značné míry na nás a na tom, zda se těmto trendům postavíme, nebo ne.

AUTOR: Walker Larson

ZDROJ: [1](#) / [2](#)